

Проф. д-р Нева Кръстева

Становище

за кандидата *Мария Тачева Илиева* за академичната длъжност *професор* по професионално направление **8.3. Музикално и танцово изкуство**

В предоставените задължителни за кандидатстване документи и таблици ясно се вижда, че кандидатката далеч надхвърля обичайните изисквания за длъжността. Сборът на математически изчислените точки за индивидуалните творчески актове е двойно по-голям от изискуемия; при това са представени всички възможни направления на дейността.

Тази картина на един творчески живот е обективна, но не пълна, защото при Маша Илиева става дума за нещо много по-голямо и по-важно за музикалното и танцовото изкуство и изобщо за изкуството в България. Защото тук става дума за една мощна личност, която предава и създава европейски традиции благодарение на неизчерпаемата си културо-творяща енергия, въпреки всички препятствия и с пълна убеденост в успеха на делото. Това дело е многостранно –на преден план е обаянието на солистката на Националната опера, невероятният чар на избраницата на Григорович (дебютът с ролята на Маша от "Лешникотрошачката"), живият пример за невербалната, жестова и универсална балетна лексика. Главните роли, които Маша Илиева изпълнява на софийска и международна сцена са десетки; сред тях са балетите: "Жизел", "Лебедово езеро", "Ромео и Жулиета", "Силфида", "Дон Кихот". Към визуалното въздействие можем да добавим споделеното от Маша Илиева в писмено слово в трите

първи книги: "Чудният свят на танца или как се стига до магията"(2002), "Моят балет"(2007), "Пътят към балета"(2007).

Създадената през 1995г. балетна школа "Маша Илиева", от която имам прекрасни лични впечатления, е оставила своя оздравителен ефект върху повече от 1500 деца, които завинаги остават свързани с балета и голямата музика (броят на децата е приведен в приложените статии на М. Русанова и М. Георгиев) и над 300 от тях са спечелили награди в различни конкурси. Изследванията върху методиката на балета в детска възраст са единствени по рода си ("Аспекти на практическото обучение по балет на деца от 3 до 7 години") като целта на заниманията, по нейните думи е "цялостно развитие на децата не само като танцьори, но и като личности"¹. Успехът на школата изглежда особено впечатляващ на фона на невероятните препятствия, които съпровождат всеки безкористен порив към културно обогатяване на младите през тези години; говоря това от собствения си горчив опит. (Ср. и с публикациите на Момчил Георгиев "Един изстрадан юбилей" и на Галина Минчева "Защо Маша Илиева не се отказва 25 години?"). Ценното в педагогическата концепция на Маша Илиева е не само, че се формират бъдещи солисти на балета, лауреати на международни конкурси и се организират майсторски класове на изтъкнати балетисти от страната и чужбина, но и че водещи педагози, възпитаници на Маша Илиева, водят специализираните направления: класически екзерсис, характерни танци, модерни техники. По този начин пред очите ни се осъществява плавен преход към отговорностите на по-младите, създава се най-важното за една културна приемственост – наличието на школа и в другия

¹ Цитирам приложената Автобиография.

смисъл – като историческа верига от учители и ученици, най-често интернационална, подобно на Нидерландските школи от XV- XVIв. или школата на Дидерих Букстехуде, чиито ученици са Бах, Хендел, Матесон. Да се създаде школа в изкуството като големите европейски школи; напр. на Баховите ученици и синове, клавирната школа на Лист, органовата и композиционна школа на Сезар Франк, цигулковата на Леополд Ауер, школата на Агрипина Ваганова, чиято възпитаничка е Маша Илиева, е белег на най-високо културно постижение, гаранция за непрекъснат успех и усъвършенстване на едно просветено общество. В школата на Маша Илиева е помислено и за терапевтичната социална роля на танца чрез поканата към възрастни любители да участват в курсовете.

В школата си Маша Илиева осъществява и свои цялостни хореографски замисли, давайки възможност на всички деца, от различна възраст и с различни умения, а и на техните родители, да усетят аромата на сцената, облечени във внимателно подбрани сценични костюми, да попаднат в кръга на прожекторите и да се зарадват на аплодисментите, на които да отговорят с грациозен реверанс. От 2013 до 2021 на голямата и малка сцена на Софийската опера, в дух на толерантност и любов към децата, са осъществени с неотменен успех над 40 постановки, традиционно изпълнявани на Коледа и в края на учебната година, но превърнали се в основен репертоар за детската аудитория като "Цветята на Малката Ида", "Лешникотрошачката", "Куклената фея", "Каменното цвете", Легенда за София", "Снежното момиче", "Вълшебните планети" ... Трябва да бъдат споменати и бароковите концерти с музикален съпровод на живо, фестивалните и благотворителни концерти на открито, в София и в страната, като тези в камерна зала "България", в Аулата на Софийския университет и много други.

Много радостно и запомнящо се събитие за мен беше представянето на книгата "Исторически танци" на Маша Илиева с участието на мои студенти и специализанти, свирещи и пеещи ренесансов и бароков репертоар, в рамките на "Софийски музикални седмици" на 24. 09. 2020г. в Концертната зала на НМА "П. Владигеров". Идеята на този концерт отговаря на дълбоки мои убеждения – за слятостта на изкуствата като основа на съвременното изпълнителство, за необходимостта да се познават и да се тълкуват историческите жанрове, да се работи с представите за тембър, агогика, артикулация и жестика в сценичните музикални форми и оттам в чисто инструменталната музика. Словото – *soggetto* – терминът за бароковата фугова тема, но и сюжетът в сценичните форми, стават видими благодарение на ритуалното действие на историческия танц, тембърът на автентичният инструмент, темпото на съвместното изпълнение – това е ключът към една убедителната интерпретация. Споделям убеждението на Маша Илиева, че историческите танци трябва да се преподават на повече места в България, защото, по думите на доц. Калина Богоева, доайен на специалността Балетна педагогика, книгата на Маша Илиева "Исторически танци" е логичният завършек на многогодишния труд на автора в областта".² Това важи с пълна сила и за осмислянето на полифоничната европейска бароковата и ренесансова музика, на която служи много години, за подкрепяне на нейния инструментариум и изпълнителски практики.

Отговорната и обемна работа в балета като режисьор, сценарист, репетитор на отговорни постановки и гастроли, член на многобройни жюри, множеството медийни изяви се извършва от

² Из рецензията на доц. Богоева към книгата.

Маша Илиева със същата сериозност и всеотдайност, с ясното осъзнаване на сегашните проблеми и тяхното решаване с мисъл за бъдещето на танцовата култура. От големите авторски проекти в този смисъл като модерна и осъвременена визия се явява постановката на "Спящата красавица" от 2013г. в Софийската опера и балет. Мария Илиева определя своята работа така: "приносният характер е авторската интерпретация и новият прочит на класическата постановка". Премиерата на 12.11. 2014г. има огромен успех, билетите са продадени месеци преди представленията.

С пълна убеденост давам своя глас за присъждане на Мария Илиева на академичната длъжност "професор".

Проф. д-р Нева Кръстева

София, 18.1.2022.